

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Μεθοδολογία Ψυχοπαιδαγωγικής Έρευνας Ι

Ενότητα #2: Είδη και στάδια διεξαγωγής της έρευνας. Επιλογή ερευνητικού προβλήματος και ανασκόπηση βιβλιογραφίας

Διδάσκων: Μανωλίτσης Γεώργιος
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα ***Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα*** (***Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece***)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΕΙΔΗ ΕΡΕΥΝΑΣ_1

ΒΑΣΙΚΗ: Αναζήτηση των αιτιών των φαινομένων που παρατηρούνται.
Σκοπός η ανάπτυξη ενός μοντέλου ή μιας θεωρίας.

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ: Επιδιώκει να υπηρετήσει κάποια ανθρώπινη ανάγκη,
να λύσει κάποιο άμεσο και πρακτικό πρόβλημα

- Έρευνα δράσης: Αναλαμβάνεται από τους εκπαιδευτικούς με ΑΝΣΚ τη βελτίωση της εργασίας τους.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ: Χρησιμοποιεί τα δεδομένα της εφαρμοσμένης έρευνας στην παραγωγή υλικών, νέων μεθόδων και τεχνικών, προϊόντων κ.ά.

ΕΙΔΗ ΕΡΕΥΝΑΣ_2

ΠΟΣΟΤΙΚΗ (ΠΡΟΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ)

- Ακολουθούνται δοκιμασμένα και ελεγμένα βήματα και διαδικασίες.
- Σαφείς προδιαγραφές των απαιτήσεων για τη διεξαγωγή τους σύμφωνα με ένα επαγγελματικό πρότυπο.
  - Πειραματικές
  - Μεταγεγονοτικές (*ex post facto*)
  - Συσχετιστικές
  - Περιγραφικές - Δειγματοληπτικές

ΠΟΙΟΤΙΚΗ (ΕΥΕΛΙΚΤΑ ΣΧΕΔΙΑ)

- Έχουν διάφορες μορφές (μη συστηματικές), έχουν ως αποτέλεσμα ποιοτικά (συνήθως με τη μορφή λέξεων) δεδομένα, το σχέδιο αναπτύσσεται καθώς προχωρά η έρευνα.
- Αναπτύσσονται (μαθαίνονται) μέσω *μαθητείας* δίπλα σε ειδικό ερευνητή.
- Είναι ευέλικτα διότι μπορούν να χρησιμοποιήσουν σε ένα βαθμό ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα.
  - Εθνογραφικές
  - Θεμελιωμένης θεωρίας
  - Μελέτες περιπτώσεων
  - Αφηγηματική
  - Ιστορικές

ΜΕΙΚΤΑ ΣΧΕΔΙΑ

- Χρήση ταυτόχρονα προκαθορισμένων και ευέλικτων σχεδίων έρευνας, ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων.
  - Μεικτές μέθοδους
  - Έρευνα δράσης

ΠΟΣΟΤΙΚΗ

ΠΟΙΟΤΙΚΗ

Αναγνώριση ερευνητικού προβλήματος

Περιγραφή τάσεων ή εξήγηση της σχέσης μεταξύ μεταβλητών

Μελέτη προβλημάτων που έχουν ελάχιστα ερευνηθεί .
Λεπτομερής κατανόηση ενός κεντρικού φαινομένου

Ανασκόπηση της βιβλιογραφίας

Εκτεταμένη ανασκόπηση για να τεκμηριωθεί η αναγκαιότητα της μελέτης του προβλήματος και καταλήγει στο σκοπό και τις υποθέσεις

Δεν είναι ιδιαίτερα σημαντική στην αρχή της μελέτης.
Δεν είναι αναγκαία για να διατυπωθούν τα ερευνητικά ερωτήματα, αφού κύριο ρόλο παίζουν οι συμμετέχοντες στην έρευνα.

Προσδιορισμός του σκοπού και των ερωτημάτων της έρευνας

Είναι συγκεκριμένος & περιορισμένος.

Είναι γενικά.

Αναζητά μετρήσιμα – παρατηρήσιμα δεδομένα

Αναζητούν την κατνόηση των εμπειριών των συμμετεχόντων.

Συλλογή δεδομένων

Συγκέντρωση ποσοτικών δεδομένων από μεγάλο αριθμό ατόμων.

Συγκέντρωση δεδομένων με τη χρήση ενός πλαισίου.

Συγκέντρωση λεκτικών ή οπτικών πληροφοριών από μικρό αριθμό ατόμων

Ανάλυση & ερμηνεία δεδομένων

Χρήση στατιστικής ανάλυσης

Ανάλυση κειμένων. Ανάπτυξη της περιγραφής των θεμάτων

Η ερμηνεία συγκρίνει με δεδομένα από προηγούμενες μελέτες

Η ερμηνεία δηλώνει τη γενικότερη σημασία των ευρημάτων

Στάδια διεξαγωγής της έρευνας

Κάθε έρευνα μικρή ή μεγάλη προσδιορίζεται από μια σειρά **διαδοχικών σταδίων ή φάσεων**, που συνδέονται στενά μεταξύ τους και αλληλοκαλύπτονται.

- Τα πρώτα στάδια είναι τα πιο δύσκολα και τα πιο καθοριστικά για την επιτυχή ολοκλήρωση της έρευνας.
- Στα πρώτα στάδια σχεδιάζουμε μια κατάσταση, οργανώνουμε τη στρατηγική συγκέντρωση πληροφοριών που θα δώσουν απαντήσεις στα ερευνητικά μας ερωτήματα.
- Η προετοιμασία και ο σχεδιασμός της έρευνας καλύπτουν το 1/3 του χρόνου, που απαιτείται συνολικά για την ολοκλήρωση της έρευνας. Η συλλογή των πληροφοριών, η επεξεργασία του και η ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων καλύπτουν επίσης περισσότερο από το 1/3 του συνολικού χρόνου της έρευνας. Ο υπόλοιπος χρόνος απορροφάται από τη διαδικασία της συγγραφής της έρευνας.
- Αφετηρία κάθε έρευνας είναι ένα ερώτημα, μια απορία, που αναδύεται μια δεδομένη στιγμή. Το τέρμα της έρευνας είναι η ικανοποιητική απάντηση στο ερώτημα αυτό.
- Δεν υποτιμούμε κανένα στάδιο της ερευνητικής διαδικασίας.

Τα στάδια διεξαγωγής της έρευνας είναι τέσσερα:

A) Εμβάθυνση στο Πρόβλημα

- Διατυπώνουμε το θέμα
- Ανασκόπηση βιβλιογραφίας
- Καθορίζουμε το θεωρητικό πλαίσιο
- Διατυπώνουμε σκοπό
- Καθορίζουμε μεταβλητές
- Διατυπώνουμε πιθανές σχέσεις

B) Ερευνητική Διαδικασία

- Μετατρέπουμε τις έννοιες σε λειτουργική μορφή
- Αποφασίζουμε για τα μέσα συλλογής δεδομένων
- Προσδιορίζουμε την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των μετρήσεων
- Προσδιορίζουμε τον πληθυσμό και το δείγμα
- Συλλέγουμε το δεδομένα

Γ) Ανάλυση Δεδομένων – Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

- Επεξεργαζόμαστε τα δεδομένα / Ελέγχουμε την ακρίβειά τους
- Χρήση κατάλληλων στατιστικών κριτηρίων – ανάλυση δεδομένων
- Πίνακες και γραφικές παραστάσεις αποτελεσμάτων

Δ) Ερμηνεία Αποτελεσμάτων

- Συσχετισμός με το θεωρητικό πλαίσιο
- Συσχετισμός με προηγούμενες έρευνες

Επιλογή ερευνητικού προβλήματος

Μερικές από τις περιοχές έρευνας στην εκπαίδευση είναι οι εξής:

- *Μέθοδοι διδασκαλίας, επιτεύγματα μαθητών, προσωπικότητα εκπαιδευτικών και εκπαιδευομένων, κίνητρα μάθησης, διοίκηση σχολείου, εκπαίδευση εκπαιδευτικών, ανάπτυξη προγραμμάτων, γνωστικές λειτουργίες, διαδικασία μάθησης, στάσεις μαθητών και εκπαιδευτικών κλπ.*

Η εκλογή της περιοχής που θα ερευνηθεί πρέπει:

- α) να προέρχεται από την ικανοποίηση των προσωπικών μας αναγκών,
- β) από την έμφυτη τάση του ανθρώπου να γνωρίσει το περιβάλλον του (κίνητρα ερευνητή)

*** Το πρόβλημα πρέπει να είναι περιορισμένο σ' ένα ερώτημα διατυπωμένο με ακρίβεια, ώστε να δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για μια διερεύνηση σε βάθος.

Η επιλογή του προβλήματος πρέπει να λάβει υπόψη της τα εξής κριτήρια (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2005):

- **Ενδιαφέρον**
- **Σημαντικό**
- **Πρωτότυπο**
- **Διερευνήσιμο**

Ένα θέμα είναι διερευνήσιμο, όταν παρουσιάζει τα εξής γνωρίσματα:

- ΚΑΘΟΛΙΚΟΤΗΤΑ
- ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟΤΗΤΑ
- ΕΛΕΓΧΟΣ
- ΜΕΤΡΗΣΗ
- **Πραγματοποιήσιμο**
  - *Διάρκεια της έρευνας*
  - *Ηθικοί περιορισμοί (Δεοντολογία έρευνας)*
  - *Επίτευξη συνεργασίας για την εκτέλεση της έρευνας*
  - *Έξοδα διεξαγωγής της έρευνας*

Που θα βρούμε ένα καλό ερευνητικό πρόβλημα;

A) Εμπειρία από πρακτικά προβλήματα του ερευνητικού πεδίου.

B) Τρόποι επέκτασης ή βελτίωση προηγούμενης έρευνας.

Γ) Σκέψου μόνος σου για το ερευνητικό θέμα.

*** Συνεπώς στην επιλογή του προβλήματος πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο τα επιστημονικά κριτήρια όσο και οι αντικειμενικές και οι προσωπικές δυσκολίες που ενδέχεται να αντιμετωπίσει ο ερευνητής.***

Ανασκόπηση βιβλιογραφίας (Literature review)

Αποτελεί μία από τις σημαντικότερες αρχικές ενέργειες πριν τον ερευνητικό σχεδιασμό για να :

- γνωρίσουμε τις υπάρχουσες θεωρίες
- να έρθουμε σε επαφή με τα ευρήματα και τις μεθόδους άλλων ερευνών
- να εντοπίσουμε τα όρια της γνώσης
- να θέσουμε αυτά τα όρια ως αφετηρίες για την απόκτηση νέων γνώσεων

Ψάχνουμε να βρούμε οποιαδήποτε σχετική έρευνα και να θέσουμε την ερευνητική μας μελέτη μέσα σε ένα θεωρητικό πλαίσιο.

Οι πληροφορίες εντοπίζονται σε:

- Βιβλία
- Ερευνητικές μονογραφίες
- Ειδικά επιστημονικά περιοδικά
- Πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων
- Συζητώντας με τους ειδικούς

Ο γενικός σκοπός της ANBIB είναι να μας βοηθήσει:

- α) να κατανοήσουμε τις θεωρίες, έννοιες και μεθόδους που σχετίζονται με το ερευνητικό θέμα και
- β) να επιλύσουμε αποτελεσματικά το πρόβλημα που αναλάβαμε να διερευνήσουμε.

** Δεν επιτρέπεται να αγνοούμε θεωρίες και ευρήματα ερευνών που σχετίζονται με το θέμα μας.

** Όσο πιο καλά γνωρίζουμε για το θέμα μας και για παραπλήσιες έρευνες που έγιναν γύρω από αυτό τόσο πιο αποτελεσματικά το αντιμετωπίζουμε.

Σε ποια έκταση πρέπει να καλυφθεί η ANBIB;

- Πρέπει ο ερευνητής να ανασκοπήσει τις *κλασσικές* και τις πλέον *σύγχρονες* πηγές, ώστε να καταστεί πολύ καλός γνώστης του θέματος που μελέτα.
- Κατά την ANABIB πρέπει να έχουμε πάντα μπροστά μας το γενικό πλαίσιο αναφοράς του θέματος μας.

Σκοποί ανασκόπησης βιβλιογραφίας

1. Περιορισμός και καθορισμός του προβλήματος.
2. Εντοπισμός σημαντικών μεταβλητών.
3. Εντοπισμός άλλων ερευνητών που εξέτασαν παρόμοια προβλήματα.
4. Ενημέρωση για μεθόδους και στατιστικές τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν σε συναφείς έρευνες.
5. Αποκάλυψη περιοχών του θέματος που προσφέρονται ή δεν προσφέρονται για έρευνα.
6. Ενημέρωση για θέματα που προτείνουν άλλοι ερευνητές.
7. Ενημέρωση για προβλήματα που συνάντησαν άλλοι ερευνητές.
8. Αξιολόγηση της ερευνητικής προσπάθειας συγκρίνοντάς την με άλλες έρευνες.

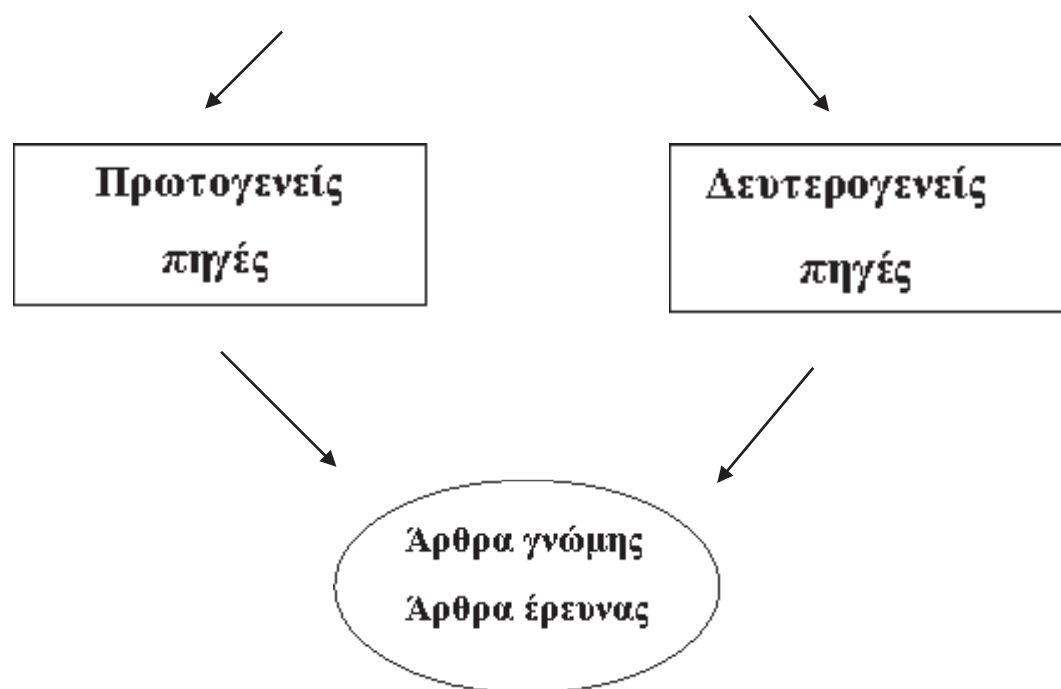
Στάδια ανασκόπησης της βιβλιογραφίας

- Καταγραφή περιγραφέων (λέξεων κλειδιών).
  - Π.χ. Εκπαιδευτικός, μαθητής, στάσεις, ειδικές ανάγκες.
- Αναζήτηση των λέξεων κλειδιών σε ψυχοπαιδαγωγικές εγκυκλοπαίδειες.
- Μελέτη ευρετηρίων (ERIC, Scopus, Δελτίο Εκπαιδευτικής Αρθρογραφίας «ΔΕΑ» <http://www.pi-schools.gr/publications/dea/> , κ.ά.).
- Ανάκληση από υπολογιστές <http://www.lib.uoc.gr>

Αναζήτηση των λέξεων κλειδιών στα ευρετήρια όρων των σχετικών βιβλίων.

- Καταγραφή αναφορών.
- Αναζήτηση πρωτότυπων πηγών.
  - Η μετάφραση δεν αποτελεί πρωτότυπη πηγή.
  - Ποτέ μην παραθέσετε μια πηγή από δεύτερο χέρι υποδυόμενοι πως έχετε δει το πρωτότυπο

Είδη βιβλιογραφικών πηγών

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

